

□

Рассмотрено на заседании ШМО	Согласовано зам. директора по	Утверждаю Директор
Протокол № <u>1</u> от <u>29.08.22</u>	УВР <u>И.И. Цыбикова</u> / Цыбикова Н.И. /	<u>Очирова Н. В.</u> / Очирова Н. В. /
Руководитель МО <u>Муратов</u>	От <u>30.08.2022</u>	Приказ № <u>204</u> от <u>30.08.22</u>

Рабочая программа
по предмету бурятский язык
3 класс
2022 -2023 учебный год

Всего часов на учебный год : 102 часов

Количество часов в неделю : 3 часа

Составитель: Чагдурова О.Н.
учитель начальных классов, I квалификационная категория

ТАЙЛБАРИЛГЫН БЭШЭГ

Шухала зорилгонууд:

- 2-дохи класста үзэхэнөө дабталга дээрэ үндэхэлжэ, хэлэнэй зүйлнүүдэй шэнэ шанар шанжэнүүдтэй танилсалга;
- фонетическэ, орфографическа. графическа, грамматическа ойлгосонууды уламжалан үзэлгэ;
- орфографическа дадал дүршэл хүгжөөлгэ;
- хэлэлгэ хүгжөөлгэ;
- буряад хэлэндээ дуратайгаар хандалга, тэрэнээ шэнжэлхэ, шудалха эрмэлзэл хүгжөөлгэ;
- буряад хэлэнэй ашаар арадайнгаа соёл, заншал, түүхэ мэдэхэ болохо арга боломжо ололго;
- буряад хэлэ үзэлгыг үхибүүнэй наһанай болон хүгжэлтын шатануудта тааруугаар үнгэргэлгэ;

Хэрэглэгдэхэ ном. Авторнууд: Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б.. Буряад хэлэн. – Улаан-Үдэ. «Бэлиг» хэблэл-2011.

Программа бээлүүлхын тулада 3 –дахы класста 3 час, жэл соо – 102 час үгтэнэ .

Содержание курса родного языка.

Абяан ба үзэгүүд(15 ч)һуралсалай шэнэ жэлээр. Түрэл һайхан буряад хэлэн. Абяан ба үзэгүүд. Алфавит. Йотированна аялганууд. Аялганай тааралдал. Аялганай нугарал. Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэҮгын хана ээ-эй үзэгүүдые бэшэхэб: у-ү,уу-үү, уй-үйҮгын хаана ии-ы үзэгүүдые бэшэхэб. Үгын хана өө-ээүзэгүүды ебэшэхэб. Хашалганай хату ба зөөлэн яжа харуулагданаб. Шалгалтын хүдэлмэри. Шэнэүгэнүүдые бии болголго.

Үгын бүридэл (14 ч)Түрэл үгэнүүд. Үгын үндэхэн. Түрэл үгэнүүд. Залгабари (суффикс) Дабталга. Түрэл үгэнүүд. Мэдүүлэл соо үгэнүүд яжа хубилнаб. Нэгэ түхэлтэй үгэнүүд. Үгын гараһан һуури..Залгалта. Үгын залгалта. Нэгэ түхэлтэй үгэнүүд. Диктант. Дабталга. Алдуу дээрэ ажал. Үгын гараһан һуури..Дабталга. Үгын анхан һуурида б, л, м, р хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялгануудые бэшэлгэ. Үгын һурида тодо бэшэ тургэн аялгануудые зүбөөр бэшэлгэШалгалтын хүдэлмэри. Диктант.

Абтаһан үгэнүүд (4 час)

Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүбөөр бэшэлгэ. Абтаһан үгын һүүлдэ тургэн и аялган бэшэлгэ. Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.

Хэлэлгын хубинууд

Юумэнэй нэрэ- хэлэлгын хубинууд (16 ч)

Юумэнэй нэрэ- хэлэлгынхубинууд. Юумэнэй нэрын нэгэнэй болон олоной тоо. Юумэнэй нэрын хубилалга-зохидол. Нэрын падеж. Нэрлүүлэгшэ.Хамаанай падеж. Зүгэй падеж. Үйлын падеж. Зэбсэгэй падеж. Хамтын падеж. Гаралай падеж. Дахуул үгэнүүд. Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.

Тэмдэгэй нэрэ- хэлэлгын хубинууд (7ч)

Тэмдэгэй нэрэ хэлэлгэ соо хэрэгтэй гу? Тэмдэгэй нэрэ ямар гэшүүн болоноб?
Тэмдэгэйнэрэ. Мэдүүлэлэй юрын элирхэйлэгшэ. Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.

Глагол- - хэлэлгын хубинууд (18 ч)

Үйлэ үгэ (глагол) – хэлэлгын хубинууд. Үйлэ үгын анхан нуриин тодо бэш эаялганууд. Үйлэ үгын нури, залгалта. Үйлэ үгын сагууд. Үйлэ үгын мүнөө саг. Үйлэ үгын үнгэрһэн саг. Үйлэ үгын ерээдүй саг. Үйлэ үгэ. Хэлэгшэ – мэдүүлэлэй шухала гэшүүн. Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант. Дабталга. Хэлэлгын хубинууд. (Юумэнэй нэрэ. Дахуулүгэ.Тэмдэгэй нэрэ. Үйлэүгэ)

Мэдүүлэл (12ч)Мэдүүлэл. Мэдүүлэлэй шухала, юрын гэшүүд. Мэдүүлэлэй(илгаа) янзанууд. Хуряангы болон дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд. Мэдүүлэл сохи үгэнүүдэй холбоо. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд :элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ. Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.

Хэлэлгын нюусанууд (10ч)

Текст. Гол удха. Текстын янзанууд. Домоглол. Зураглал. Бодомжолго.Текстын хубинууд. Нэрлэлгэ.Фразеологизмууд.Үгын сэхэ ба шэлжэлһэн удха.Синонимууд. Антонимууд. Омонимууд.Хэрэгэй бэшэлгын онсо янзанууд. Шалгалтын хүдэлмэри. Тестовэ даабаринууд. Рефлексивнэ хүдэлмэри (5 ч)Абяан ба үзэгүүд. Шүүлбэринүүд. Диктант.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэнэнэ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран, баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө хандаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнууд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй тема хэлэхэ, зорилгыень табиха;
- багшатаяа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яжа шийдхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө
- ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха, критеринүүдые зохёохо;

Оршон тойрониин шудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идеянь ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;

- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёртой хоорондох холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһөө дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол амин ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэхэлэн, хэрэгтэй сагта монолог үг, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнуудые табиха.

Жэлэй дүүрэхэдэ һурагшадай мэдэсэ ба шадабаринууд.

Буряад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- аялгануудай нугарал тухай ойлгосотой болохо
- ии, ы, ээ- эй аялган үзэгүүдэй бэшэлгэ тухай мэдэхэ;
- үгын анхан һуурида б, л, м, р хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялганай бэшэгдэхэ тухай;
- үгэнүүдэй бии бололго тухай, үгын бүридэл тухай суффикс, залгалта, анхан һуури, гараһан һуури;
- зөөлэн һууритай абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялган үзэг бэшэхэ тухай;
- юумэнэй нэрын падежнуудые ба тэдэнэй удха, үүргэ мэдэхэ;
- дахуул үгын үүргэ, тэрэнэй бэшэлгэ мэдэхэ;
- тэмдэгэй нэрын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай;
- үйлэ үгын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай
- үйлэ үгын түхэлэй бии болоходо аялгануудые бэшэхэ тухай;
- үйлэ үгын сагууд: (мүнөө, үнгэрһэн, ерээдүй), тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ тухай;
- хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд тухай;
- мэдүүлэлэй юрын гэшүд тухай;
- бодомжолһон түхэлтэй текст тухай;

- фразеологимууд, омонимууд тухай;

- хэрэгэй саарна, бэшэг бэшэхэ тухай.

Нуралсалай тематическа түсэблэлгэ

№	Бүлэгүүд болон темэнүүд	саг
1	Абяан ба үзэгүүд	15
2	Үгын бүридэл	14
3	Абтаһан үгэнүүд	4
4	Хэлэлгын хубинууд	41
5	Мэдүүлэл	12
6	Хэлэлгыннюусанууд	11
7	Рефлексивнэ хүдэлмэри	5
		102

Календарна – тематическэ тусэблэл

№ урока	Название темы (раздела)	Количество часов	Дата	
			По плану	По факту
Абяан ба үзэгүүд 15 ч				
1	Һуралсалайшэнэжэлээр. Түрэлһайханбурия дхэлэн.	1		
2,3	Абяан ба үзэгүүд. Алфавит.	2		
4	Йотированнааялганууд	1		
5, 6	Аялганайтааралдал	2		
7, 8	Аялганайнугарал	2		
9	Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэ: у-ү,уу-үү, уй-үй	1		
10	Үгын хана ии-ы үзэгүүдые бэшэхэб	1		
11	Үгын хана өө-ээ үзэгүүдые бэшэхэб	1		
12	Үгын хана ээ-эй үзэгүүдыебэшэхэб	1		
13, 14	Хашалганай хату ба зөөлэняжахаруулагданаб	2		
15	Шалгалтынхүдэлмэри.	1		
Үгынбүридэл 14 ч				
16	Түрэл үгэнүүд. Үгынүндэһэн.	1		
17, 18	Түрэл үгэнүүд. Залгабари (суффикс)	2		
19	Дабталга. Түрэл үгэнүүд.	1		
20	Мэдүүлэлсоо үгэнүүд яажа хубилнаб. Нэгэ түхэлтэй үгэнүүд.	1		
21	Үгын гараһан һуури..Залгалта.	1		
22	Үгын залгалта. Нэгэ түхэлтэй үгэнүүд.	1		
23	Диктант.	1		
24	Дабталга. Алдуу дээрэ ажал.	1		
25	Үгынгараһанһуури..Дабталга.	1		
26	Үгынанханһуурида б, л, м, р хашалгануудайудаатодобэшэаялгануудые бэшэлгэ.	1		

27	Үгын анхануурида б, л, м, р хашалгануудайудаатодобэшэ аялгануудые бэшэлгэ.	1		
28	Үгын нуридатодобэшэ түргэна аялгануудыез үбөөрбэшэлгэ	1		
29	Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.	1		
Абтаһан үгэнүүд 4 час				
30, 31	Абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялгануудые зүбөөр бэшэлгэ	2		
32	Абтаһан үгын һүүлдэ түргэн и аялган бэшэлгэ	1		
33	Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.	1		
Хэлэлгын хубинууд				
Юумэнэй нэрэ- хэлэлгын хубинууд (15 ч)				
34	Хэлэлгын хубинууд	1		
35	Юумэнэй нэрэ- хэлэлгын хубинууд	1		
36,37	Юумэнэй нэрын нэгэнэй болон олонойтоо	2		
38	Юумэнэй нэрын хубилалга-зохидол	1		
39	Нэрын падеж. Нэрлүүлэгшэ.	1		
40	Хамаанай падеж	1		
41,42	Зүгэй падеж	2		
43	Үйлын падеж	1		
44	Зэбсэгэй падеж	1		
45	Хамтын падеж	1		
46	Гаралай падеж	1		
47	Дахуул үгэнүүд	1		
48	Шалгалтын хүдэлмэри. Диктант.	1		
Тэмдэгэй нэрэ- хэлэлгын хубинууд (8ч)				
49,50,51	Тэмдэгэй нэрэ хэлэлгэ соо хэрэгтэй гу?	3		
52	Тэмдэгэй нэрэ ямар гэшүүн болоноб?	1		
53,54	Тэмдэгэй нэрэ. Мэдүүлэлэй юрын элирхэйлэгшэ	2		
55,56	Дабталга	2		
Глагол- - хэлэлгын хубинууд (17 ч)				
57,58	Үйлэгүгэ (глагол) – хэлэлгын хубинууд	2		
59,60,61	Үйлэ үгын анхан нуриин тодо бэшэ аялганууд	3		
62	Үйлэгүгын нури, залгалта	1		

63	Үйлэ үгын сагууд	1		
64,65	Үйлэ үгын мүнөө саг	2		
66,67	Үйлэ үгын үнгэрхэн саг	2		
68,69	Үйлэ үгын ерээдүй саг	2		
70,71,72	Үйлэүгэ. Хэлэгшэ - мэдүүлэлэйшухалагэшүүн.	3		
73	Диктант.	1		
Дабталга. Хэлэлгынхубинууд.				
74	Юумэнэй нэрэ. Дахуулүгэ.Тэмдэгэй нэрэ. Үйлэ үгэ.	1		
Мэдүүлэл 12ч				
75,76	Мэдүүлэл. Мэдүүлэлэй шухала, юрын гэшүүд	2		
77,78	Мэдүүлэлэй (илгаа) янзонууд	2		
79,80	Хуряангы болон дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд	2		
81,82,83	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо.	3		
84,85	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд:элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ	2		
86	дабталга	1		
Хэлэлгыннюусанууд 11ч				
87	Текст. Гол удха	1		
88,89	Текстын янзонууд. Домоглол. Зураглал. Бодомжолго.	2		
90	Текстын хубинууд. Нэрлэлгэ.	1		
91,92	Фразеологизмууд.	2		
93	Үгын сэхэ ба шэлжэлһэн удха.	1		
94,95	Синонимууд. Антонимууд. Омонимууд.	2		
96	Хэрэгэй бэшэлгын онсо янзонууд.	1		
97	Шалгалтынхүдэлмэри.Тестовэдаабаринууд.	1		
Рефлексивнэхүдэлмэри 5 ч				
98-100	Абяан ба үзэгүүд.	3		
101	Шүүлбэринүүд.	1		
102	Диктант.	1		

